

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

Σάββατο Ἀθήνα, 25 Ἰανουαρίου 1920

ΑΡΙΘ. 668

ΚΟΥΒΕΝΤΑ ΜΕ ΤΟΝ κ. ΓΛΗΝΟ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Είχα την ευκαιρία τις προάλλες, ένα πρωινό, να μιλήσω με τὸ Γεν. Γραμματεῖ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ πρωτοεργάτῃ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης κ. Δ. Γληνὸν, μέσα στὸ γραφεῖο του.

Ὁ κ. Γληνὸς μοῦ παραπονέθηκε γιὰ τὴ στάση τοῦ «Νομιᾶς». Ἀναγνωρίζοντας — καὶ μοῦ τὸ τόνισε αὐτό — τοὺς δεκαεξαχρονούς ἀγῶνες του γιὰ τὴν ἐπιζωότητῃ τῆς ζωταντῆς, τῆς Ἑθνικῆς μας γλώσσας ποὺ οἱ ἀνίδεοι καὶ οἱ κακόπιστοι (βλέπε τελευταῖο ἀρθρο τοῦ κ. Ἀμάντου γιὰ τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα) ἐπιμένουνε νὰν τῇ λένε «Μαλλιαρὴ» ἢ «Ψυχαρικὸ κατασκεφάσμο», ἀπορεῖ πῶς ὁ «Νομιᾶς», σήμερα ποὺ βλέπει νὰ πραγματοποιοῦνται τὰ ὄνειρά του καὶ νὰ στεφανώνονται οἱ ἀγῶνες του, ἀντὶ νὰ χαίρεται καὶ νὰ πανηγυρίζει, τὸ ἐναντίο, γκρινιάζει, διαμαρτύρεται καὶ πολεμάει με κάθε τρόπο τὴ Μεταρρύθμιση.

Τοῦ ἐξήγησα πῶς αὐτὸ δὲ γίνεται ἀπὸ λόγους «προσωπικούς», ὅπως μ' ἄφισε νὰ νιώσω. Οἱ ταχτικοὶ συντάχτες τοῦ «Νομιᾶς» ἀγωνίζονται γιὰ ἰδέες, ἀφίνοντας τὰ πρόσωπα καὶ τὰ προσωπικά τους κατὰ μέρος. Οἱ συντάχτες τοῦ «Νομιᾶς» ἀκολουθοῦν πιστὰ ἓνα σύστημα στὸν ἀγῶνα τους, τὸ σύστημα τοῦ Ψυχάρη, καὶ ἔτσι δὲν μποροῦνε νὰ δεχτοῦνε «συμβιβασμούς» οὔτε «μέσην ὁδόν», οὔτε γλώσσα μιχτῇ, οὔτε τίποτε! Θέλουνε τὴ «Μεταρρύθμιση» γενικὴ, ὁλοκληρωτικὴ, σ' ὅλα τὰ σχολεῖα, σ' ὅλες τῖς τάξεις, ἀπὸ τὴν πρώτη τοῦ Δημοτικῶ ἴσαμε τὴν τελευταία τοῦ Γυμνασίου. Καὶ θέλουνε ἀκόμα τὸν κ. Γληνὸν νὰ τὸν ἰδοῦνε νὰ πρωτοστατεῖ καὶ σὲ κατὶ ἄλλο, σημαντικώτερο: στὸ φωτισμὸ τῆς Κοινωνίας με γερὴ καὶ συστηματικὴ προσπάθεια (μυροσούρες, διαλέξεις, ἐφημερίδες, περιοδικά, κλπ. κλπ.). Μόνο ἅμα φωτιστεῖ ὁ λαός, μόνο ἅμα τὸ καλοχωνέψει ὁ λαὸς πῶς τὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲν εἶναι μονάχα φιλολογικόν, οὔτε μονάχα ἐκπαιδευτικόν, ἀλλὰ προπάντων ζήτημα κοινωνικόν, ζήτημα πρώτης ἀνάγκης γι αὐτόν, τότε μόνο θὰ τὸ ἀγκαλιάσει, θὰν τὸ κάνει ζήτημά του, καὶ ἔτσι ἡ λύση του θὰ ῥοθεῖ ὁμαλά, κανονικά, ἀνεμπόδιστα.

Ὁ κ. Γληνὸς ποὺ βλέπει πλατειά καὶ ἔχει ἀρκεῖ τὸ Ζήτημα με τὴν καρδιά του, ποθώντας περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο τὴ γλήγορη καὶ ὁλοκληρωτικὴ λύση του, μοῦ ἀπόδειξε πῶς ὅτι ἔκαμε ὥς τώρα δὲν ἔκαμε ἀπὸ συμβιβασμό, μὰ γιὰτὶ φρονεῖ πῶς τὸ πρᾶγμα ἔτσι ἔπρεπε νὰ γίνει, σιγά-σιγά καὶ μεθοδικά.

— Ἐγὼ ὑπονόμουνε τὰ θεμέλια τῆς καθαρεύουσας, εἶπε. Ἔβαλα τὴ Δημοτικὴ στὶς ἑξὶ τάξεις τοῦ Δημοτικῶ Σχολεῖοῦ. Ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τῆς προσδοκίας μου. Τὰ παιδιά σήμερα, μαθαίνοντας τὴ Δημοτικὴ, μόνα τους θὰ σιχαθοῦν τὴν καθαρεύου-

σα, ποὺ ὑποχρεωτικά θὰ συναντήσουνε στὸ Γυμνάσιο. Τὰ ἴδια τὰ παιδιά θὰ κάνουν τὴ σύγκριση καὶ θὰναι σὲ θέση νὰ ἰδοῦνε τὸ σωστό. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ δασκάλιοι τους. Πρὶν ἐφαρμώσω τὸ σύστημά μου, οἱ δημοτικιστὲς δημοδιδάσκαλοι ἦσαν δέκα στοὺς ἑκατὸ. Σήμερα, μέσα σὲ τόσο λίγο σχετικὰ καιρὸ, δέκα στοὺς ἑκατὸ εἶναι οἱ ἀντιδραστικοί. Ὑστερ' ἀπὸ πέντε καὶ πολὺ χρόνια εἶμαι παραβέβαιος πῶς τὸ ζήτημα θὰ ἔχει ὀριμώσει τόσο, ὥστε ὁ διάδοχός μου θὰ μπορέσει νὰ μπάσει τὴ Δημοτικὴ, δίχως κόπο καὶ ἀντίσταση καὶ στὸ Γυμνάσιο.

Ὑστερ' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐξήγηση ὁ «Νομιᾶς» τὸ θεωρεῖ ὑποχρέωσή του νὰ ὑποστηρίξει τὸν ἀγῶνα τοῦ κ. Γληνοῦ, κρατώντας πάντοτε τῖς ἐμφυλάξεις του.

Δ. Π. Τ.

ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΒΡΥΣΗ

Clear and sweet is my soul
WHITMAN

1

Ἥλιος, ἀνήφορος,
Βαθὺ λαγκάδι
Κλειστὸ — ποῦ δροῦσιμα
Κι' ἀέρα χάδι!

Μὰ ἦρθες στὸ ψήλωμα,
Στὸ ἐρημοκλήσι
Τῆς θείας ἀγάπης,
Στὴν ἅγια βρύση:

Στέκεις! Τόλόδροσο
Φερὸ τοῦ ἀέρα
Σ' ἀρπάει. Ἡ θάλασσα
Λάμπει ἀπὸ πέρα!

2

Καὶ δὲν ἀρχίσανε
Ἀπάνω ἐκεῖ
Βαττολογήματα
Σὰν ἐθνικοί:

Τὸ πέλαο βλέπαμε
Τὸ γαλανὸ
Πέρα ποὺ ἀκούμπαγε
Στὸν οὐρανόν,

Γλυκεῖα συντρόφισσα! —
Καὶ σιωπηλοὶ
Τὰ χεῖλη ἐνώναμε
Σ' ἓνα φίλιν.

3

Καὶ τώρα ἀτάλυναν
—Ψυχὴ μου, Ζωὴ μου—
Κοῖματα κι' ὄνειρα
Καὶ δισταγμοὶ μου!

Κι' εἶμαι τὸ πρόβατο
Τὸ πλανημένο
Ποῦ ἦρθα στὸν οἶκο Του
Τὸν ἀγιασμένο.

Ξανά. Ἡ ἀλήθεια Του
Λάμπει στὴ φύση,

Νεχτάρι ἀθάνατο
ἀπ' ἅγια βρύση.

4

« Ἐδῶ λαλήματα
Φαιδρὰ πουλιῶν,
Μοσκοβολήματα
Βασιλικῶν.

« Ἐδῶ τρεχούμενα
Κυλοῦν νερά,
Γοργοτρεχούμενα
Καὶ φρετερά.

« Ἐδῶ ἀγιοκλήματα
Κι' ἐδῶ ροδιές—
Δροσολογήματα
Καὶ μυρουδιές.»

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΟΥ ΑΜΑΝΤΟΥ

Ἀφοῦ ἔγινε κοινόντα σὺν «Νουμῶ» γὰρ τὴ γλωσσικὴ μελέτη τοῦ κ. Ἀμαντοῦ («Πρὸς τὴν μέσσην λύσιν», περιοδ. «Ἀνθρωπότης», ἀρ. 2) καὶ ὁ Ἀμαντὸς ἀπάντησε μὲ μιὰ προσοδήκη ποῦκαμε σὺν χωριῶτὶ ἑξαγαγέτωμα τῆς μελέτης του, στὴ σελ. 20—21, ὅς κάκουμε τὸν κόπο νὰ προσέξουμε λίγο στὴ φυλλάδα του.

Τὸ πρῶτο ποῦ παρατηροῦμε εἶναι τοῦτο: Ὁ κ. Ἀμαντὸς, τάχα γιὰ νὰ συστήσῃ τὴν ἀνάγκη γλώσσα, φαίνεται πὺς χιπάζει καὶ τὴν καθαρεύουσα καὶ τὴ δημοτικὴ τὸ ἴδιο. Φαίνεται ὅμως μονάχα πὺς κάνει ἑσθὲ. Γιατί, γιὰ νὰ χιπάζει τὴν καθαρεύουσα, τὴν κατηγορεῖ πὺς κάνει τὸ κολοκύνθι κολοκύνθιον, τὸ ἐπρόσταξα προσέταξα καὶ τὰ γραμμένους, φρεμένους γεγραμμένους καὶ πεφρεμένους, δηλ. πράγματα ποῦ δὲν εἶναι διόλου ἱερομερὰ καὶ γιὰ γέλια καὶ ποῦ εἶναι πολὺ λογικὸ νὰ τὰ κάνει ἢ καθαρεύουσα. Γιὰ νὰ χιπάζει ὅμως τὴ δημοτικὴ, τὴ κάνει; Πρῶτο τὴ βρίζει μὲ τὰ ὀνόματα μαλλιαρὴ καὶ ψυχαρικὴ. Γιατί; Ἐμεῖς γιὰ τὸν Ψυχάρη ξέρουμε πὺς δὲν ἔκαμε τίποτ' ἄλλο ἀπ' τὸ νὰ κολουθήσῃ στὰ γραψιματά του ὅσο μποροῦσε καλύτερα τοὺς νόμους καὶ τὴ γραμματικὴ τῆς νεοελληνικῆς, τοὺς νόμους καὶ τὴ γραμματικὴ ποῦ δὲν ἔφτιασε αὐτός, παρὰ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, καὶ ποῦ τοὺς ἀκολούθησαν, χωρὶς νὰ χον καμμὶν εἰδησιὴ γιὰ τὸν Ψυχάρη καὶ ὅσοι ζήτησαν πρὶν ἀπ' αὐτὸν νὰ γράφουν πραγματικά, σωστά, νεοελληνικά. Γράφει ὁ συχωρεμένος Ἀντωνιάδης, ποῦταν καὶ φίλος, ἂν δὲν κάνω λάθος, τοῦ Χαλκιδάκη, στὴ «Χουσομαλοῦσα τῶν Σφαμῶν»: συνέλεψε, τὸν ὁμορφωφὸν ῥαγνισσὼ τὴν ἀγάπη, αὐθιγὸν ἔσματος, ρωτισχὴν ἢ θηκὴν (αὐτὸ τὸ σημερινὸν γιὰ τὸν κ. Καμπούρογλου), καὶ νῆστιν καὶ φτυχία, φτυχισμένον καὶ κλ. κλ. Αὐτὰ

εἶναι μαλλιαρὰ καὶ ψυχαρικὰ ἢ ἀμάλλιαστα; Γιατί, ἔσαν τὰ γράφουμε καὶ ἐμεῖς, ἢ γλώσσα μας δὲν εἶναι δημοτικὴ, παρὰ εἶναι μαλλιαρὴ καὶ ψυχαρικὴ; Τὸν κ. Ἀμαντὸν δὲν τὸν μέλει γιὰ τὴν ψευτιά ποῦ ξεστομίζει συνεθιγὰ. Βρίζει: μαλλιαρὴ καὶ ψυχαρικὴ. Δεύτερο, χιπάζει τὴ δημοτικὴ κατηγορώνας τὴν ἢ γὰρ μορφὴς, ποῦ τὶς ἔπλασε αὐτός του: ἀναφτυμένους, διακριμένους, φρουραρεῖο Παιτενός, ἢ γιὰ τῆς διαλεκτικῆς, ποῦ κανεῖς ἀπὸ τοὺς δημοτικιστὰς δὲ μεταχειρίσθηκε: ἐρκάτανε, ἢ ρκούνταν, ἢ ρκόντον. Τοὺς ψάρεψε σὶ ἀρεξία τοῦ Δεξικοῦ καὶ τοὺς ἀράδιασε, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δάσουν καὶ ἐντύπωσιν γιὰ τὴ δημοτικὴ. Στὴν ἀπάντησίν του γιὰ ὅσα τοῦ παρατήρησε ὁ «Νουμῶς», λέει πὺς δὲ βεβαίωσε ὅτι τοὺς ἴπους αὐτοὺς τοὺς ἔγραψαν οἱ δημοτικιστὰς καὶ τῶς τοῦ Παιτενός τὸ «α» εἶναι υπογραφικὸ λάθος. Ἐγὼ ὅμως βλέπω καὶ σὺν ἑξαγαγέτωμα (σ. 6), ὅτερ' ἀπὸ τόσους διόρθωσες ποῦκαμε, γραμμένο πάλιν: Παιτενός. Καὶ γιὰ τὸ φρουραρεῖο βλέπω στὴ σελ. 10-11 πὺς γράφει: ἀπεδείχθη ὅτι εἶναι γελοῖον νὰ μεταβληθῇ π.χ. τὸ φρουραρεῖον εἰς φρουραρεῖο. Ἡ διατύπωση αὕτη καὶ τὸ ἀπεδείχθη ἀπὸ γιὰ τοὺς ἐνεργητὰ ἐννὰ ἀπὸ τοὺς ἐκατὸ ἀναγνώστες δὲν μπορεῖ νὰ λείψῃ ἄλλο, παρὰ ὅτι μεταχειρίσθηκε τὸν τύπον αὐτὸν καὶ φάνηκε γελοῖος. Ποῦ βρίζεται λοιπὸν ὅτερ' ἀπ' αὐτὰ ἢ καλὴ πίστις καὶ ἢ γλωσσικὴ ἀμεροληψία τοῦ κ. Ἀμαντοῦ;

Δεύτερο, κάνον ο' αὐτὰ ποῦ λέει σὺν τέλος τῆς Προσδήκης του: «Ὅτε διὰ τὸ ἀναφτυμένους (σὺν κείμενον γράφει: ἀναφτυμένους) διακριμένους, φρουραρεῖο εἶπα δι' ἐγράφην, ἀλλ' οὐ δὲν πρέπει νὰ γίνονταν τέτοιαι μεταβολαί, διὰ γίνονταν δὲ, ὅτε ἔγινε δεκτικὸς κανένας συμβιβασμός. Ὅσοι γρά-